

Uit de uitwerking van de ervaringen enquêtes na de Martinair crash in Faro

In het boek *FARO: de ramp na de ramp* (2002) zijn de eerste twee *FARO-gevolgen enquêtes* onder passagiers en nabestaanden uitgewerkt.

Hieronder een gedeelte van deze uitwerking.

Het complete hoofdstuk over de enquêtes is te downloaden van:

<https://www.vliegrampfaro.nl/wp-content/uploads/2026/08/Martinair-crash-Faro-uitwerking-gevolgen-enquetes-1995-en-1998.pdf>

De gevolgen van de ramp: een combinatie van factoren

Lichamelijk en psychisch welzijn

Met de kennis over de lichamelijke situatie van de overlevenden van de Faro-ramp is een belangrijk deel van de problemen in de na-fase te verklaren. Veel is (mede) te herleiden tot het feit dat inzittenden bij de vliegramp gewond zijn geraakt en nog jaren na de ramp dagelijks de fysieke gevolgen van de ramp met zich meedragen. Er blijkt een duidelijke relatie te bestaan tussen lichamelijk en geestelijk welzijn enerzijds en verandering in werksituatie en (tevredenheid over) juridische afhandeling anderzijds.

Werk en financiën

Waarschijnlijk hebben de meest schokkende bevindingen uit het enquête-onderzoek betrekking op de werksituatie en de daarmee verband houdende financiële gevolgen. De verandering in de maatschappelijke functie c.q. werksituatie was een van de (voornaamste) redenen, waardoor de respondenten een verandering in hun financiële situatie ondervonden. Daarmee blijkt deze ramp niet alleen een emotionele en stressvolle gebeurtenis van de eerste orde, maar ook een gebeurtenis, die bij velen op maatschappelijk gebied en met betrekking tot het werk, grote gevolgen had. Uit een nadere analyse blijkt dat juist inzittenden die gewond raakten, een verandering (c.q. verslechtering) van hun werksituatie hebben ervaren en daarmee een verslechtering van hun financiële situatie ondervonden. Niet verrassend bleek daarbij: hoe zwaarder gewond hoe groter de gevolgen.

Juridische afhandeling

Uit de enquêtes blijkt daarnaast een afnemende tevredenheid over de juridische afwikkeling van de ramp. Het duurde lang, de immateriële schade werd niet adequaat vergoed en er was sprake van een groeiend aantal spijtoptanten (personen die eerst tekenden en later spijt kregen).¹

Velen onderschreven de stelling dat 'de ramp na de ramp' in zeker zin tot een groter trauma heeft geleid dan de ramp zelf. Er lijkt er een direct verband te bestaan tussen de kwaliteit van de juridische en materiële (na)zorg, en de psychische verwerking van de ramp. Een soepel verlopende en tot tevredenheid stemmende afhandeling kan bijdragen aan de verwerking, terwijl vele materiële tegenslagen, onduidelijkheid over de oorzaak van de ramp en een moeizaam proces van schade-afhandeling, de psychische verwerking nog eens extra onder druk zetten. De betekenis van niet-psychische gevolgen lijken te zijn onderschat.

¹ Onder immateriële schade verstaan wij alle schade die is ontstaan door lichamelijk letsel en / of psycho-sociale problemen. Onder materiële schade verstaan wij alle schade die voortkomt uit de beschadiging van goederen of het verlies aan inkomsten.